СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 149. Джерзі Сиnі, Н. Дж., середа, 29-го червня 1938. No. 149. Jersey City, N. J., Wednesday, June 29, 1938. VOL. XLVI

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода": Bergen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: Bergen 4-1010. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРЕЗИДЕНТ ВІДВІДАЄ НЮ ЙОРК

НЮ ЙОРК. — Нюйорська поліція вже тепер робить усі заходи, щоб усунути всі можливі небезпеки, які моглиб загрозити особі президента Рузвелта, коли він відвідає Ню Йорк. Мають стерегти його коло три тисячі тайних поліційних агентів. Президент прибуде до Ню Йорку наступного четверга рано і скоро вдасться на площу Світової Вистави, де покладе угольний камінь під будову федерального павільону. Звідти поїде до готелю Плаза, де відбудеться бенкет для ріжних чужинецьких дипломатів. Того самого дня президент виголосить промову до зібрання Американського Виховного Товариства, а потім покине Ню Йорк.

„ДОБЛЮ ПІ ЕЙ" ТАКИ АҐІТУЄ У ВИБОРАХ.

ВАШИНҐТОН. — Один з директорів „Доблю Пі Ей", Обрей Виліємс, виголосив до „Робітничого Союзу" промову, в якій вихваляв політику уряду, а далі закликав усіх членів робітничого союзу „триматися разом" та всіми силами піддержувати уряд і тих людей, що співпрацюють з урядом. Він говорив, що коли би президентові Рузвелтові ріжні політики не робили перешкод у його політиці, то він далеко більше зробив би для людей, ніж те, що зробив досі. А тому обовязком загалу є вибирати на ріжні відповідальні становища таких людей, які вповні погоджуються з урядом.

ОБВИНУВАЧУЮТЬ ПОЛІЦІЙНОГО АҐЕНТА В ХАБАРНИЦТВІ.

НЮ ЙОРК. — Адвокат арештованої за шпигунство німки Йоганни Гофман прилюдно закинув аґентові федерального слідчого бюра, Леонові Туру, що він навмисно випустив з рук підозрілого в шпигунстві німця Ґрібля, бо в тому він мав „грошевий інтерес". Як відомо, Леон Туру минулого тижня зрезиґнував з федеральної поліційної служби, щоб мати вільну руку описати цілу ту шпигунську аферу до часописів та дістати за те порядну грошеву нагороду.

СКІЛЬКИ ПОДАТКУ ПЛАТЯТЬ ВЛАСНИКИ АВТ?

НЮ ЙОРК. — На основі статистичних даних виходить, що від кожного авта власник платить річного податку пересічно $56. В ту суму входить не тільки безпосередній податок, як викуп автомобільної плити, але також податок від ґазоліни, олію і т. п. В 1926 році той податок виносив усього $20 річно.

СПІЗНИЛИСЬ НА ОБІД.

НЮ ЙОРК.—Біля сто тисяч осіб спізнились минулого понеділка на обід, коли в підземному тунелі запалились електричні каблі і поїзди не могли виїхати в напрямку Лонґ Айленду. Хмари людей позавалювали салі Пенсилвенійської стації в очікуванні, що всеж таки скоро каблі направлять і приверуть залізничий рух. Так чекали вони цілі дві години. За той час вони зїли все, що було на стаційних страганах. Добрий бизнес робили також телефонічні будки, звідки пасажири повідомляли своїх вдома, щоб заждали з обідом.

СНЕЛ НЕ ХОЧЕ БУТИ БІЛЬШЕ КОНҐРЕСМЕНОМ.

ВАШИНҐТОН. — Републиканський конґресмен Снел, який останніх 25 літ безперервно був у конґресі, а впродовж останніх сім літ був провідником републиканської меншости, заявив, що більше на конґресмена кандидувати не буде. Як причину подав те, що занепав на здоровлі, а також занедбав свій власний бизнес. Коли поправить здоровля і бизнес, то назад вернеться, заявив він. На його місце, як провідник конґресової меншости, прийде конґресмен Джозеф Мартин з Масачусетс.

БЕЗРОБІТТЯ ДАЛІ ЗРОСТАЄ.

НЮ ЙОРК. — На основі статистики виходить, що безробіття за останній місяць зросло. Головно в фабричному промислі слідний великий застій. У ньому цього місяця працює 192,000 робітників менше ніж останнього. Зате фармерство значно збільшило число занятих рук. Усіх здатних до праці і бажаючих працювати людей нині в Америці є 53 і пів міліона. З того одна пята частина не може дістати праці.

СТРАЙКУЄ, БО ХОЧЕ ВИЙТИ ЗАМУЖ.

ІРВІНҐТОН (Ню Йорк). — Роло Бляншард, 50-літній багатий фабрикант, напитав собі клопоту, принявши до себе на службу 27-літню гарненьку розвідку шведського походження, паню Гойзер, і давши їй у дарунку дорогий перстень. Тепер пані Гойзер пішла на „лежачий страйк": простягнувшись на долівці кімнати, вона загрозила, що не вступиться з його дому так довго, доки він з нею не ожениться, як це він їй обіцяв. Бляншард відпекується від неї і говорить, що про женячку ніколи їй нічого не говорив. Та пані Гойзер обстає на своїм і далі видержує на своїм становищі. Не помагає навіть це, що Бляншард наняв чотирьох агентів і відтяв її від усіх харчів. Завзята шведка готова заморити себе на смерть.

КЛОПІТ МІЖ ГАВҐВІЦАМИ?

Американські газети присвячують багацько місця чуткам про родинні клопоти між графом Гавґвіцом-Ревентловом та його жінкою, дідичкою величезного маєтку Вулворта. Пишуть, що клопіт вийшов наверх, коли пані Гавґвіцова пізвала в суд свого мужа за виховання свого сина Ленса. Мовляв, графиня хоче дати синові англійське виховання, а ґраф — данське. Образок показує Гавґвіців, як іще вони не були посварені.

ПІВДЕННО - АМЕРИКАНСЬКІ ПІВНІ.

Після трилітніх переговорів у справі полагодження конфлікту між Параґваєм і Болівією за посідання провінції Чако тепер виринула між тими двома державами нова загроза війни. Їм уже не йде так за посідання самої території, як за посідання одного порту. Названі дві держави вже передтим кілька літ воювали за посідання того порту й витратили стільки грошей, що можна було побудувати десять таких портів.

ТРАГЕДІЯ МАТЕРИ.

Одної суботи захворіла 5-літня дочка возного одного з львівських банків. Хоч як старалися лікарі, стан дівчинки погіршувався щораз більше і в понеділок дитина померла. В середу відбувся похорон на Личаківський цвинтар. У хвилині, коли домовину дитини спускали до могили, мати з розпуки зомліла й упала до нутра. Її видобули й зараз відвезли до лічниці, бо внаслідок випадку, будучи в сьомому місяці вагітности, жінка дістала породові болі. Дитина прийшла на світ нежива, а стан матери дуже тяжкий.

ЗЛОДІЇ В ТОГАХ.

Перед окружним судом у Кольбушовій станула банда злодіїв, що допустилася низки зухвалих крадіжів. Між іншим злодії дісталися до будинку город. суду в Кольбушовій, де перебралися в суддейські тоги й у такім убранні ограбили бюра. Банду вкінці зловили й поставили перед суд, що засудив їх на кари від 10 місяців до 8 літ вязниці.

ЛИТОВСЬКЕ АДРЕСУВАННЯ ЛИСТІВ.

Польська почта звернула литовській почті листи з такими написами: „Вильно окуповане" і „Вильно завжди литовське". Слідство устінило, що литовська почта в тому разі невинувата, бо написи на кувертах походили від приватних надавців листів. Польська почта зазначує, що листів з такими написами не буде доручувати адресатам.

ДАЛА ВБИТИ СВОГО ЧОЛОВІКА.

У Вовчім, коло Богдана (Закарпаття), вже кілька місяців тому зник Василь Колачук, і ніяк не могли його віднайти. При спусканні дараб недавно тому одна дараба вискочила на вулицю і розбила там купу каміння. Коли дарабу розбирали, почули робітники великий сморід. Шукали далі й знайшли там під камінням трупа Колачука. Підозріння впало на жінку та її любовника, яких жандармерія заарештувала.

БАТЬКО ХОТІВ УБИТИ ДОЧКУ.

Файбіш Гільзенрат у Коломиї ударив кілька разів свою дочку обухом по голові, опісля пішов на поліцію і заявив, що вбив дочку. Вона жие, але у важкому стані, з важко ушкодженим черепом.

СТУДЕНТ УБИВНИКОМ.

У Скаржисках, на просторі Ц. О. П., студент варшавської політехніки, 20-літній Е. Масаковскі, замордував 28-літнього будівельного техніка Е. Янковского з пімсти за те, що Янковскі звів його братову. Вбивника арештували.

ДИРЕКТОР УЖГОРОДСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ „ПОДВИЗАЄТЬСЯ".

В ужгородській гімназії вийшов нечуваний досі розпорядок: хто має двійку з поведінки, не може належати до ніяких організацій, ні до „Пласту" й „Просвіти", ні до „Скавту" й „Духновича". Розуміється, що, як „русскій", директор Сулинчак хитро це придумав, бо майже всі українці мають двійку з поведінки й тим виключені з усіх українських організацій.

ЗГИНУВ НА „ГЛАДКІЙ ДОРОЗІ".

У само полудне переїздив у Джурові, пов. Снятин, 71-літній Іван Солован із Залуча. У той сам час переїздив кільканацять кроків далі селянин Микетюк фірою і, зачіпив в одному менті віссю колеса за спорохнявілий стовп електричних проводів. Стовп упав і перетягнув за собою ще пять інших стовпів, з яких один упав на Солована та забив його на місці. Як виявилося, всі стовпи були спорохнавілі.

ТЕЛЕФОНИ В АВТАХ.

Серед нових винаходів, що їх виставили на щойно відкритому паризькому ярмарку, найбільше зацікавив відвідувачів апарат „телемобіль", який дає змогу получитися з довільним числом телефону з якогонебудь місця із телефонічною сіткою іншого міста. Таким чином телефонічний абонент, який подорожує автом, може получитися з іншим абонентом і говорити з ним. І навпаки, з мешкання можна викликати автомобіліста навіть і тоді, якщо він жене зо скорістю 300 км. на годину.

НЕБУДЕННА ПОДІЯ В БОРЩІВЩИНІ.

В селі Горощова, пов. Борщів, була вночі велика буря, підчас якої згоріло 10 господарств (23 будинки). Другого дня на поклик постерункового: попадали в криницю, глибоку 18 метрів, та погаснути, чи хто не впав у часі пожару, — на охотника зголосився 27-літній М. Гордій. Коли він зблизився до води, крикнув „душуся" і впав у воду. На рятунок поспішив 25-літній Н. Яремій, але й він потонув. Щойно 60-літній дідо Яремія витягнув обидвох потопаючих. Нестора Яремія урятували. Микола Гордій помер.

ГАДИНА ВКУСИЛА ЖІНКУ.

Єлисавета Товтова, жінка робітника в Мукачові, в самому місті наступила босою ногою на гадину, яка її вкусила. Жінку зараз відвезли до шпиталю. Гадина дісталася до міста, очевидно, з деревом, яке привезли з лісу.

15 НОВИХ „КУЛЕК РОЛЬНИЧИХ" НА ВОЛИНІ.

Президія Центрального Товариства „Кулек Рольничих" затвердила аж 116 нових „кулек", що повстали в першій половині травня на просторі воєвідств: люблинського — 46, лодзького — 24, варшавського — 22, волинського — 15, Новгородського — 7, виленського — 2.

НОВІ ВИСЛІДИ СЛІДСТВА У СПРАВІ ВБИВСТВА ПОЛК. КОНОВАЛЬЦЯ

ЛЬВІВ. — „Діло" (ч. 129) подає обширний звіт свого кореспондента з Варшави про його розмову у справі вбивства полк. Е. Коновальця з кореспондентами голяндської преси, а головно про те, що про цю трагедію писав голяндський щоденник „Альгемен Гандесбляд". Цей останній приніс розмову свого співробітника з комісарем голяндської поліції, Росбахом.

Що каже комісар.

Слідство велося в Лондоні, Берліні та Празі. Добігає до кінця, але не дає добрих вислідів. Є дивна роля Праги, бо вона відмовилась від участи в слідстві. Зате велику прислугу віддала німецька поліція. З огляду на державний інтерес Голяндії не можна подати до відома багато інформацій. Голяндська почта реєструвала не тільки час і місце, але й зміст усіх телеграм і телефонічних розмов, що їх діставав, чи полагоджував полк. Коновалець. Це ствержений факт, що смерть кружляла біля полк. Коновальця від двох років. Большевики знали завсіди кожний його крок, а може й кожний намір. В такій ситуації катастрофа була неминуча, бо гру вів не Коновалець, а був тим, кого вели. Далі заявив комісар іще таке: „Є дві тези атентату. Головна: Коновалець убитий на приказ Г.П.У., і побічна, що не виключає особистої пімсти. Українські групи і партії дуже розсварені, але українці ніяк не моглиб розвязувати своїх внутрішніх непорозумінь бомбами".

Хто є Барановський?

Комісар вияснював особу і ролю Барановського. Сказав таке: „Барановський у своїх колах відомий як людина опанована, мовчазна і замкнена навіть з найближчими друзями. Полк. Коновалець мав багато своїх співробітників і аґентів у ріжних державах, що завжди виступали під псевдонімами і взаємно себе не знали. Правдиві їх назвища знав лише полковник. Тим власне треба пояснити, що Барановський не знав усього про контакти полковника з Валюхом, ані змісту особливих доручень. Барановський завзято мовчить, але коли вже говорить, то рішуче правду і є рішучим ворогом большевиків. Що вбивникові удалося втекти, це рішуче вина Барановського, який по арештуванні мовчав, не промовивши цілий день ані слова, і поліція гадала, що вбивником є власне він. Поки устінили хто він, Валюх був уже на повнім морі. Барановського покарають грившою за фальшивий пашпорт, а крім цього деякий час мусить залишитися в Голяндії, до диспозиції прокуратури. Він переконаний, що з моментом, коли покине Голяндію, на нього прийде черга поділити долю полк. Коновальця. Поведінка Барановського зрозуміла. Він після арешту і перевозу автом на поліцію і навіть на поліції був переконаний, що попав у руки чекістів, та що його привезли до совєтського посольства. Тому він нічого не хотів говорити, ні виявити, ні навіть пити, ні їсти. Щойно коли увечорі у шпиталі показали йому розірване тіло, Барановський почав говорити. Але це було вже запізно".

Прага мусіла дещо знати.

На гадку заграничних журналістів, пише кореспондент „Діла", та історія, яку видумано в Празі про звязок Бутенка з тим атентатом, виразно вказує, що Прага дещо мусіла знати і навіть помагала маскувати й відвертати увагу слідства в інший бік.

Як є з Валюхом?

До інтерву з комісарем Росбахом належить іще те, що він сказав про Валюха. А сказав таке: „Безпосередні контакти Коновальця з Валюхом датуються від лютого ц. р. Але годі устінити, чи це Валюх дав бомбу. Коновальця взивали до Ротердаму телефоном рівночасно з Відня і Берліну. Та слідство виявило, що оба телефони походили з Ротердаму. І це не Коновалець вибрав Ротердам на місце зустрічі. Атентат без сумніву підготовили за кордоном, але бомбу могла принести людина, що її післав Валюх, людина, яка нічого не знала про замах. Це власне є найслабше місце цілого слідства".

Хто взивав полк. Коновальця?

Комісар далі подав, що відламки бомби оглядали знавці і журналісти. Шматки паперу, в який вона була завинена, мають виразні, типові, друковані східньо-українські взори й орнаменти. Людина, що телефоном взивала Коновальця, мусіла бути українцем або москалем. Доказом цього є факт, що назвище Коновальця написано в закінченні буквою „з", а не „ц", як писав би німець чи поляк (?). Одно певне, заявляє голяндська поліція, що в цю справу не був замішаний ані один голяндець.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НА ЖИТТЄДАЙНИХ МОГИЛАХ

Хто слідить за українським життям, а живе тут в Америці, той з великою нетерпеливістю ожидає що дня почти і тих вістей, що їх приносить староexternalкраєва преса чи приватні листи. Особливо тих вістей, з яких бє юним, дужим життям, хочби тільки таким, яким бє від тих наших могил, які відвідувало наше громадянство у Львові, в Зелені Свята, а про які так гарно пишеться в „Новім Часі" (ч. 128) в статті: **„Три дні з Ними"**, себто з **Борцями за Волю.**

Небо затягається хмарами. Гуркоче грім. Падає густий дощ. Та це не спинює **кількадесятьтисячних** українських мас іти на Янівське кладовище — з поклоном могилам Борців за Волю. А попереду тих мас — бувший Начальний Вожд Української Галицької Армії. Це він на кладовищі відбирає мовчазну дефіляду від тих, що за ввесь час нерівних змагань лиш один раз захиталися, коли в бою падали на землю від удару ворожої кулі. Це вони тепер тут спочивають. Це їхні могили. Це їх відвідують кількадесятьтисячні маси старих і молодих з виразом такої непохитної й дужої віри, яка бє від тих могил, до яких вони прийшли.

І цікаве явище. Грім і дощ не зупинили походу. Не зупинили вони і панахиди. А коли опікун політичних вязнів, о. пралат Леонтій Куницький, зачав проповідь, перестав падати дощ, а зза хмар усміхнулося сонце. Зарисувалася барвиста радісна веселка соняшної перемоги. А проповідник, звернувшись до похованих у могилах, говорив таке слово:

„Ми зійшлися з вами тут, під сяйвом веселки, щоб поговорити про життя, котрого не всилі забрати ні вогонь, ні вода, котрого символом є хрест. О, чому Господь не дав мені бути вашим духовником тоді, у двацятих роках, коли під вашим прапором гинув старий світ, коли вмирали слова: „Боже, ди покровитель" і „Боже, царя храні"...?! Коли перегонами України котилося стихійне „Боже великий, єдиний, нам Україну храни!..." Коли цю пісню співали поля, степи, ліси, гори — вся Україна...".

...„То не фатаморґана йшла. То йшов стрілець в однострою. У холоді й голоді, при 40 ступнях гарячки — йшов. Падав, зводився через силу й ішов дальше, доки не впав...".

...„Ми, живі на цьому світі, не дозволимо, щоб роса, що впала, висохла... Не дозволимо, доки не зберемо вашого пороху в одну могилу, та таку велику, таку розцвілу, щоб усякий міг сказати: „Не даром ви жертвували своїм життям".

Нас не було у тім поході львівського громадянства до „цілющих, життєдайних могил". Але дух тих, що там лежать у тих могилах, як і дух тих, що їх відвідували, є теж нашим духом. Бо не даром полягли борці за Волю України! Їх могили зцементували цілу нашу націю, де вона не жилаб, навчивши її всюди однаково відчувати, коли йде про Волю України.

З СОВЄТСЬКОЇ ПРЕСИ ПРО УКРАЇНУ Й УКРАЇНСЬКИЙ РУХ

(Витяги із звідомлень Української Пресової Служби).

Як шкодили націоналісти Україні. З приводу зїзду компартії України преса подає, як шкодили націоналісти України: Вони підривали міць СССР терором та диверсіями. Руйнували підприємства та колгоспи, нищили худобу, плутали сівозміни, заражали зерно хворобами, — все для того, щоб викликати невдоволення селян проти системи й улекшити доступ ворогам в Україну. В армії вони старалися послабити вплив політичного керівного апарату та взагалі спаралізувати діяльність того апарату, відірвавши його від комунізму та запрягши в націоналістичний віз. — (Комуніст, 9. 6. 38).

Націоналісти шкодили шкільництву. На нараді працівників вищих шкіл України в Києві встановлено, як подає преса, що старанням націоналістів було відірвати вищу школу від дійсности комуністичного господарства. Тому тепер треба перебудувати ряд шкіл так, щоб вони стали революційно-комуністичними. Пляни випуску підручників для навчання не виконувались. На багатьох катедрах шкіл нема кваліфікованих професорів. Націоналісти старалися зірвати навчання московської мови в українських школах. Ті наслідки шкідництва треба ліквідувати в першу чергу. Рівнож вони зривали будівництво гуртожитків для студентів. — (Комуніст, 9. 6. 38).

Вороги серед комсомолу. В Коростенському районі на Україні в комсомольському апараті працюють вороги. Партія прикриває їх роботу. НКВД викрило ворогів також в комсомольській орґанізації залізниці. Обласний комсомольський комітет не журиться тим, що серед його підвладних є вороги системи. Навпаки, обласні уряди приймають до комсомолу явних ворогів системи, як це було в Ярунському районі. Минулого року виключено було з комсомолу багато членів, а тепер всім просто проголошено амнестію і принято назад. Всьому тому, як подає преса, винні українські націоналісти, що сидять в комсомольському апараті. — (Комуніст, 6. 6. 38).

З промови диктатора України Хрущева. Хрущев мав при закритті обласної партконференції в Києві промову. Її ріжна преса подає уривками. Комуніст з 8. 6. 38 подає, що Хрущев заявив, що ніколи не дійде до того, щоб на Україні маячів інших прапор, як совєтський. Хрущев подав між іншими, що Київ досі не мав достаточної скількости овочів, в Донбасі не виставало картоплі, також Дніпропетровськ мав труднощі з картоплею, Одеса та Миколаїв також. Вороги старались відірвати Україну від СССР. Того ніколи не буде, казав Хрущев, бо українці міцно звязані з московським народом та творять одну цілість, одну волю, що є сталінською волею. Більшовики мусять працювати над тим, щоб ще міцніше закріпити дружбу України з іншими народами СССР, а передовсім з московським, що свойого часу поміг був Україні звільнитись від ворогів-петлюрівців та націоналістів.

Шкідники в Дніпропетровщині. На високих постах в Дніпропетровщині сидять ще і нині люди сумнівної вартости. Вони перешкоджують в першій мірі будові нових складів на цьогорічний врожай. В Генічеську почато будову складу на 4,000 тон і закинено. — (Комуніст, 8. 6. 38).

Саботажі в Дніпропетровській Області. З Генічевського району Дніпропетровської Области на Україні подають, що там були спроби спалити місцеву МТС. Наслідком того посилено охорону майна. Преса пояснює це як знак, що вороги хотять шкодити соціялістичному господарству. В звязку з тим посилено сторожу теперішного врожаю, щоб його охоронити перед саботажем. — (Правда, 9. 6. 38).

„Правда" про промову диктатора України Хрущева. Хрущев зазначив при закритті київської обласної партконференції, що на керівних постах на Україні сиділи націоналісти, які хотіли продати Україну фашистам, зглядно підготовляли шлях до наступу фашизму на Україну. Вони зорґанізували були розвідчу сітку, перекидали на Україну літературу, підготовляли диверсії, нищили колхози, губили скот та труїли людей. Хрущев зазначив, що фашисти нині хотілиб напасти на Україну, бо знають, що завтра СССР буде міцнішим та їм буде трудніше виграти війну. На будуче, звертав увагу Хрущев, на Україні треба передовсім боротись за фінансову дисципліну. Він ствердив також, що є багато комуністів, які відмовляються від праці, що її їм доручає партія. — (Правда, 9. 6. 38).

Протимосковський виступ на київській обласній конференції. Підчас обласної київської партконференції при обговоренні кандидатур до обласного комітету почулись в салі протимосковські витуки поодиноких людей. Преса подає, що це були провокативні вигуки. Через те конференція рішила анулювати вибір одного комуніста, Я. Я. Ковальова. Правдоподібно він робив ті вигуки. Стільки про той виступ Комуніст, 6. 6. 38, а заграничнаж преса подає, що протимосковська демонстрація була велика і що положило їй кінець аж ГПУ.

Націоналісти шкодили конярству. Преса подає, що на Україні видно певні успіхи в области розвою конярства. Ті успіхи булиб ще більші, якщоб не були шкодили вороги, українські націоналісти. Вони сиділи на керівних постах в земельних урядах та підривали як розвиток конярства та поліпшення якости коней, так і кормову базу. Хоч ворогів знищено, поліпшення справи не видно. Так нпр. в Сосницькому районі Чернигівської Области згинуло дотепер 19% молодняку тому, що нікому за нього дбати. — (Комуніст, 8. 6. 38).

В Україні саботують творення автокольон. РНК і ЦК України ствердили офіційно, що на Україні зле стоїть справа з творенням автокольон для хлібоперевозок підчас жнив. На 1. 6. на всій Україні відремонтовано лише 1,400 вантажних авт, тобто 10.4% пляну. Відстають области Донецька, Молдавська, Дніпропетровська та Миколаївська, тобто ті, що першими починають жнива. Ряд заводів та майстерень ще не починали ремонту авт, а деякі просто розкомплетовують машини, тобто приводять їх самі в поганий стан. В наказі уряду це названо антидержавним наставленням до транспорту. На Україні досі не передано автокольонам 1,520 авт. Уряд наказав заводам доставити авторемонтним заводам та майстрням запасові частини. Тобто виходить, що ремонт не може бути виконаний через брак тих частин. Але антидержавне наставлення заводів, які такі частини не постачають, не згадує нічого. — (Комуніст, 5. 6. 38).

Націоналісти шкодили пароплавству. Преса стверджує, що в наркоматі і в управліннях і в керівництві та в окремих службах та пристанях і портах сиділи націоналісти і богато нашкодили. Вищі керівники не зважали на націоналістичну небезпеку. Націоналісти ширили серед матросів розпущеність та нездисциплінованість. — (Комуніст, 5. 6. 38).

Українські націоналісти в Донбасі. В Донеччині відбулась обласна партійна конференція. Вона ухвалила резолюції, в яких сказано, що дотеперішне керівництво замало дбало за очищення апарату від націоналістів та виправлення шкід, які ті заподіяли. Наслідком шкідницької роботи націоналістів Донбас не виконує своїх плянів. Взагалі ціла конференція проходила під знаком поборювання українського націоналізму і це було головною темою докладів і дебат. — (Комуніст, 5. 6. 38).

Українські націоналісти в Старобільській Окрузі. В Старобільській Окрузі Донецької Области, переважно сільськогосподарській, активно діяли українські націоналісти. Вони руйнували машинний парк, плутали сівозміни, нищили худобу, засмічували бурянами родючі землі та намагались звести на нівець працю колгоспників. Тепер Старобільську Округу розділено між дві нові области, на які поділено Донбас. Преса звертає увагу новому керівництву областей на те, що в Старобільщині є міцний націоналістичний рух і що його треба знищити. — (Комуніст, 5. 6. 38).

Яких шкід завдали націоналісти Донбасові? Націоналістичні саботажники, що скрились у Донбасі, зривають виконування наказів з Москви. Керівники вугільних трестів, зокрема Фесенко, керівник Донбасвугілля, не звертали на це уваги. Подібно мається справа з механізацією робіт в Донбасі. З 1,823 врубних машин працюють лише 545, а з 240 механічних вантажників працюють лише 98. Це бачили також керівники, але недодумались зарадити цьому і знищити націоналістів. В металюргійній, коксохемічній та вогнетревалій індустрії нашкодили богато націоналісти. Завдяки їм було богато аварій, а сама продукція виходила поганою. Колхози потерпіли великі шкоди через те, що в них вищі власти частенько змінюють начальників колхозів. Чи тут націоналісти змінювали начальників, про це мовчиться. Рівнож в школах шкодили націоналісти. Вони намагались відірвати школярів і студентів від московської культури, що її преса зве „братньою". Найменша успішність в школах з московської мови. — (Комуніст, 5. 6. 38).

Попирають одноосібників при молокопоставках. В ряді районів Винницької области одноосібні і колхозні господарства, що мають коров, не залучені до пляну молокопоставок, а зокрема одноосібники мають упривілейоване становище. В Літинському районі молокопоставки зорганізовані так, що більшість одноосібників не мала ніяких зобовязань супроти держави. Тіж, що дістали пляни і приписи, нічого не здавали. Рівнож в Калинівському районі те саме. Там не доставляли молоко 1,062 господарства. В інших районах Винничини дїється таке саме. — Комуніст, 5. 6. 38).

Про порядки в лісово-промисловому господарстві. В Городницькому лісово-промисловому господарстві панує вийімкове безладдя. Господарство має 4 трактори, з яких працює стало лише один. Один трактор стоїть вже два роки, бо бракує запасових частин, щоб його відремонтувати. Керівництво не дбає за ті частини. — (Комуніст, 4. 6. 38).

Українські націоналісти в Одещині. На обласній партконференції в Одещині стверджено, що в Области працювали націоналісти над тим, щоб відірвати Україну від СССР. Наслідком шкідницької праці націоналістів одеська промисловість відстає від плянів. Суднoремонт не виконується. Протягом першого кварталу цього року вже було 62 аварії. Залізниця вже прочищена від націоналістів і працює краще, але хоч виконує плян понад 100%, не може поперевозити всього того, що запляновано. Це можна хіба зрозуміти так, що є два пляни, які собі суперечать. Стало залізниці зуживають більше палива, як приписано та частіше мають місце аварії. Далі стверджено, що вороги, які орудували обласною партійною касою, розтратили на ріжні непартійні цілі дуже богато гроша. Конкретних цифр не подається. — (Комуніст, 4. 6. 38).

Націоналісти шкодили і київській области. Підчас обласної київської конференції стверджено, що націоналісти сиділи в богатьох підприємствах та займались шкідництвом. Особливо шкодили вони цукровому виробництву. Ліквідація наслідків шкідництва йде поволі і вищі власти не звертають на те великої уваги. Тепер шкідництво виявляється тим, що в области гинуть буряки від полевих шкідників. Звичайно і цьому винні націоналісти. — (Комуніст, 3. 6. 38).

Націоналісти в управлінні мистецтва. Управління мистецтва на Україні находилось в руках націоналістів. Вони розбазарювали сотні тисяч карбованців і розкидали їх між своїх прихильників. Керував досі управлінням жид Хвиля. — (Комуніст, 3. 6. 38).

Націоналісти в металюрґійній промисловості. Металюрґійний завод в Дніпродзержинську дає 10% всієї металюрґійної продукції СССР. На тому заводі працювали націоналісти. Наслідком їх шкідництва завод не виконав в минулому році свойого пляну, бо не додав 168,000 тон чавуну, 166,000 тон сталі та 343,000 тон прокату. Тепер, кажуть, націоналістів зліквідовано та прокатний цех не додав в першому кварталі 573,000 тон прокату. — (Комуніст, 2. 6. 38).

(Кінець буде).

У політиці замісць ґрати, ввесь час мішають карти.

*

Коли дурень кине комусь камінь до саду, то пізніше не зрушать його десять мудрих.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

О. Луговий. Автор застерігає за собою всі права.

ЗА УКРАЇНУ

(ВІРА БАБЕНКО)

Повість із часів революції і повстанської війни у Великій Україні. (В двох частинах).

Частина перша

13)

— Дивно, що пан староста замісць виявити свої адміністраторські здібности в ліквідації бандитських виступів у повіті, забороняє заснування українських просвітніх інституцій в українській державі — сказав, підійшовши до них, священик.

— Ну, яка там Україна?... Українська держава! — глузливо всміхнувся командант. — Погралися в Україну і досить! Пора і честь мати! Мусимо змагати до знищення большевицького ладу в Росії, до заведення порядку. А ви якусь Просвіту! На що вона здалася вам, селянам?... Докторами всі не будете...

— Це вже нам знати, на що — хмуро озвався Бабенко.

— Вам знати? — знову вишкірив зуби командант. — Революція здеморалізувала вас, витворила свавільність, непошану до влади, то думаєте і завжди так буде?... Забувайте революцію, а з нею і якусь свою Україну. Ясновельможний пан гетьман прийняв владу монарха України лише тому, щоб, завівши в ній лад, рушитися на большевиків і відродити велику російську імперію. Його піддержує півміліонова армія союзників. І щож ви вдієте зо своєю Україною?... Наша сила, наше і право! — розводився командант, вимахуючи, мов актор, руками. — Раджу вам закинути оту Просвіту та пильнувати ріллі. Хліба багато треба буде, ой багато!...

Його помічник пішов здовж стін оглядати образи. Приставав перед кожним, прочитував написи, торгав ґірлянди. Задержався перед Шевченком.

— Гм... Куди не зайди, то все цього зустрінеш — висказував він своє здивування по московськи. — Якийсь Шевченко, Франко, якась Леся... Що вони, — ґубернатори які, чи що? Ну, Хмельницький, я розумію. Йому і в Києві памятник стоїть, заслужив, значить. Прилучив Малоросію. Але ці?... Слухайте, панночко, — звернувся далі до Віри. — Чому це скрізь у школах, по Просвітах і в приватних хатах оцей Шевченко, в мужицькій кучмі, все на першому місці? Що він: революціонер якийсь, чи як?

— Поет. Для нас він має такеж значіння, як Мойсей для жидів — пояснила Віра.

Але вихрест прийняв пояснення за насмішку, за натяк на його жидівське походження. Почервонів і відійшов, надувшись, до свого зверхника. Той пояснював селянам вигоди існування великої російської імперії від Варшави до Камчатки і від Північного Ледоватого океану до Чорного моря і гори Арарату для українців, і взагалі всіх народів, що заселюють східню Европу і Сибір.

— Що ми, в гості сюди прийшли? — перервав вихрест мову команданта. — Подивились і ходім. Ще нераз тут будемо...

— Зажди! — відмахнувся той рукою і продовжував своє: — А колиб відлучилася, скажім, Малоросія, чи Україна, від Росії, то тоді що?... Треба буде кому з вас, скажемо, до Чити, чи до Владивостоку... Десь у Валуйках пересідка, ревізія в митному уряді, виміна грошей на російські... Взагалі, клопоти, получені з переїздом границі... Проїхали день, приїздите в чуваську державу — знову клопоти. Приїхали на Урал, знову те саме, Башкирія... Так, покиб заїхали до Владивостоку, то разів з десяток мусіли би переїздити кордони ріжних державок, вимінювати гроші, відбувати ревізії чи то в день, чи в ночі. Взагалі, морока, турбація. До того ще і небезпека... В малих державах дуже багато розбійників всіляких... А так, сядете собі десь у Катеринославі і до самісінького Владивостоку, яких дванацять діб, їдете і гадки ніякої не маєте... Скрізь велика, сильна Росія...

— А чогож нас понесе до Владивостоку? — насмішливо озадачив команданта староста.

— Ну, чого — зніяковів той. Можеж бути кому якась потреба.

Селяни стали посміхатися над недоладною аґітацією українського урядника за Росію.

— А ми підібем і чувашів і башкирів і москалів, а в Сибірі українців майже половина, то створимо велику, сильну Україну. Буде також безпечно і клопотів ніяких. Чи то москалі призначені Богом, щоби панувати над нами? Можемо попанувати і ми над ними.

— Закороткі руки! — шорстко кинув командант.

Василь не вмішувався в розмову. Старався докінчити малювати, та, почувши викрик команданта, встрянув і він.

— А цікаво почути, пане команданте, як то ви, українець з походження, про що ваше хахлацьке назвище свідчить, до того ще й український державний урядник, так обстаєте за ворогом України. Коли у вас нема почуття пошани і любови до свого народу, до краю своїх дідів і прадідів, то повинно би бути почуття службового обовязку до держави, яка, будь що будь, дає вам хліб, засоби до життя. А ви тут аґітуєте за Московщину наче найнятий москаль. Сором!

— Ганьба! — крикнула Віра, а за нею всі присутні.

Командант позеленів від злости.

— А ти хто, такий мудрий? — злобно блиснув очима в сторону Василя. — Ти не тутешній... Маєш документи?

— Я? Син управителя копальні, Омеляненко.

— Молоко ще на губах не обсохло, щоб мене вчити! — зверещав командант. — А ви!... Зараз мені розходіться! Не маєте дозволу на будову вашої дурної Просвіти. Чули?! — злобно кинув селянам.

Цей наказ обурив селян.

— Чули, — відповів спокійно Бабенко за всіх. — І кажемо, що після завтра буде відкриття і посвячення.

— Так! — загули всі. — В неділю відкриття! А ви геть звідси! Не перешкоджуйте!

— Ну, то ще побачимо, — загрозив командант злісно, — хто кого переможе!...

— Побачимо! А відкриття таки буде! — кинули запевнення селяни.

Робота пішла своїм темпом. Надолужували час, страчений з поліцаями в балачці. Погрози команданта викликали в селян завзяття до спротиву. Треба показати владі, що з селом шарпатися небезпечно; громада виконає постанову всупереч забороні. Як він, перевертень, посмів тут диктувати?!...

Але і командант не дармував. Через годину вихрест гнався до повіту з повідомленням про бунт у селі.

IX.

Селяни додержали своєї обітниці. В Томину неділю все село зібралося на відкриття. Невелика саля не могла вмістити всіх прибулих. Хто не міг дістатися до середини, стояв коло відкритих дверей, жадно ловлячи вухом долітаючі звідти слова. Кінчився молебень.

Та програми свята так і не почали... На дворі загомоніли, засуєтилися. З уст до уст шепотом передавалося:

— Військо йде! З двох сторін!

За хвилю вістка облетіла всіх присутніх, викликала непевність, поденервування. Частина селян поодинці стала протискатися до дверей. На самих ініціяторів вістка поділала приголомшуючо. Не знали, чи вірити, чи ні.

— Військо?... Хібаж вони допустилися злочину супроти держави? Неймовірно! Чейже в повіті когобудь не назначили старостою, а освіченого, інтелігентного чоловіка. Вони думали, що командант погрожує від себе, аж ось воно що?... А може то принадково переходить яка частина? Мало ріжних військ пересувається тепер по Україні?—чорною павутиною снувалася думка.

— Не виходьте ще, громадяни, і не бійтеся нічого. Коли це військо і справді післане старoством до нас, то вам всеодно нічого не загрожує. Загрожує нам, ініціяторам, основникам, — прохав священик.

— Заждемо надворі. Почуємо, чого від нас хочуть — озвалися ніяково прохані.

— А може то і не до нас? — каже хтось підбадьорюючо.

— Вийдемо і ми, побачимо — запропонував зарядові Галієв.

За хвилю в салі не зісталося ні душі. Стовпилися всі на подвірю, мов коло церкви кілька днів тому, коли сподівалися німців. Священик, Галієв, Федоренко, Василь, Бабенко і староста вийшли наперед, готові прийняти на себе всі напасті від непроханих гостей, заслонивши собою зібраних, наче вояки на стійці. Зорили за входячими з обох кінців села відділами. Все ще не припускали гіркої дійсности; думали, що відділи розминуться в селі і кожний піде своєю дорогою.

Але ця ілюзія за хвилю розбилася. Гострі селянські очі добачили вихреста зо старшиною одного відділу; у другому доводив сам командант варти і цивільний панок. З тачанок за відділами визирали цівки скорострілів, готові вже до стрілу.

— Карна експедиція! — понісся зляканий шепіт по зібраних.

— Готові ще стріляти! — панічно викрикнув хтось із середини.

— Не бійтеся! — вспокоювали проводирі. — Не посміють.

— А хто їх знає?... Вір їм... Покажуть нам Просвіту! — залякував інший.

Дійсно, наче викликаний з лісу вовк, затакав скоростріл, але очевидно вверх, на пострах. Натовп кинувся був у розтіч та староста здержав їх наказуючим криком:

— Не розбігайтеся! Стріляти в нас не будуть, не бійтеся!

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НАШІ ДОПИСУВАЧІ И НАШІ ДОПИСИ.

Стаття „Свободи" з 23-го червня п. з. „Треба дописів, а де живих" заставляє і мене забрати слово в тій справі, бо й мені доводилося від десятків літ дописувати. Про те, про що і як писати, писалось у „Свободі" нераз у рубриках „На біжучі теми", „З дня" і в „Листуванні редакції". Та видно, що це не помогло. І тому знову вертаємось до цеї справи.

Можу ствердити зо своєї власної практики, що воно дійсно так є, що ми часто робимо у дописах з мухи вола, цебто: пересолюємо. Приглянься тільки до отих наших „знаменитих" чи „світлих" бесідників. Чи не є вони наскрізь пересічні бесідники? А ті наші „талановиті" декляматори, оті малі, що ледви „вислябізують" українське слово в книжці та з трудом вивчать якийсь віршик. Хоч з тяжкою бідою відтарабанять цей вірш на сцені, а вже обовязково треба за них написати в газеті й ще добре вихвалити, бо інакше біда дописувачеві! Або з тими нашими скрипаками чи піяністками, які нераз виступають, а про яких пишеться не інакше, як про „віртуозів". Або про тих танцюристів, що то їх величаємо „балетмайстрами"!

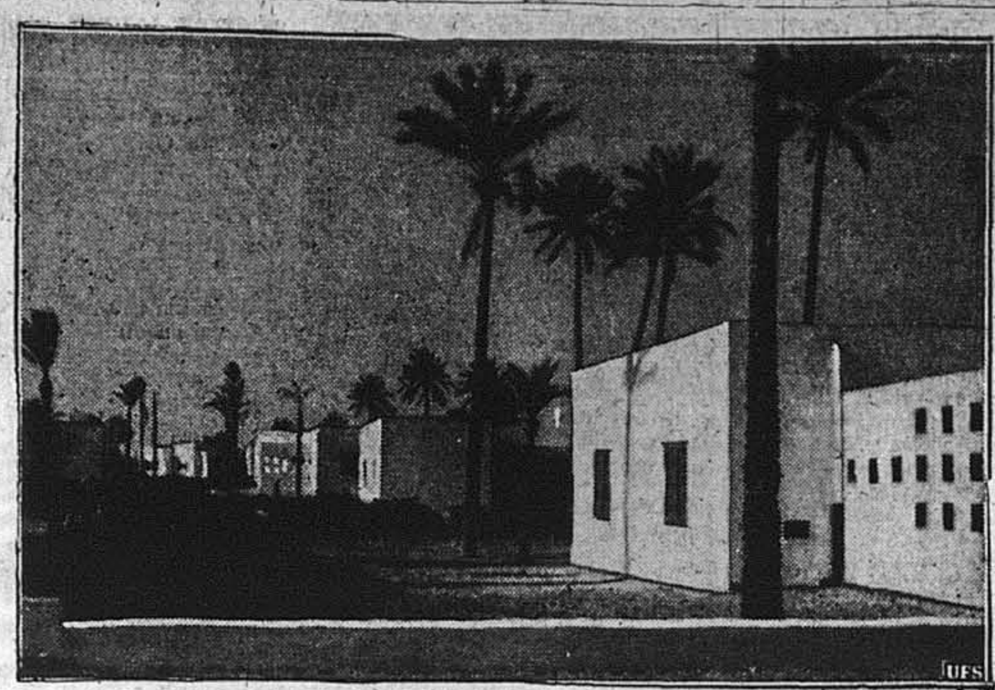
Аж вухами переливається оте наше хвалення. Хвалимо за щонебудь під небеса, бо то „наші люди", чи там „свої, місцеві сили", яких треба „підбадьорити". І так вічно „підбадьорюємо". А яка користь з того? Чи багато з тих так „підбадьорюваних" стали добрими бесідниками, справжніми віртуозами або знаменитими декляматорами? Хай кожний розглянеться у своїй місцевості, а знайде сам відповідь.

Нам не треба знеохочувати людей до праці злобною критикою, але це ще не значить, щоб у всім перебільшувати, щоб заповнювати часопис дописами з похвалами того, що на такі похвали не заслугує. Бо про неодно свято, концерт і віче вистарчилоб згадати кількома реченнями. Бо що це значить, що той кум, сват чи брат виголосив „півторагодинну" чи „годинну" промову? Коли часто ті „палкі" промови такі, що треба збирати всі сили, щоб їх слухати. По таких промовах, як знаємо, розходимося з тим, що ніхто не знає, про що той „палкий" бесідник говорив. Як і не знаємо часто, що таке грав отой „віртуоз", про якого виписуємо похвали.

Знаємо, що не переборщений допис не подобається кумові, чи сватові, чи кому іншому з даної місцевості, але зате він певно подобається загалові й він пошанує і дописувача і громаду, що вміє ставитись до поважних справ поважно й серіозно.

Практичний дописувач не буде також гніватись і на редакторів, коли вони „обтісують" дописи. Бо „обтісування" це тяжка робота, яка забирає багато часу. Були часи, коли в нас не „обтісували" дописів. Памятаємо їх. А з ними і ті клопоти, сварні й т. п., що коштували також багато грошей. За часопис відповідають редактори, а не дописувач. Тому не диво, коли совісні редактори стараються надати і дописам пристойний і розумний вигляд. Ось це остаңне є причиною тих „перецьковувань" чи скорочувань дописів. Хто дописує довгі роки, той сам вкінці переконається, що назагал оті „перецьовування" є дійсно потрібні й конечні, якщо хочемо дивитись на часопис з боку загального добра.

Михайло Беля,
Асторія, Л. Ай.

ДОМИ НА ПУСТИНІ.

Італія будує такі доми для італійських робітників у Тріполісі, італійськаї території в північній Африці. Доми збудовані з цементу, мають стіни 14 цалів грубі, а в кожнім домі є 4 кімнати. Король Віктор Емануель при нагоді своїх відвідин в Африці відкрив ці доми врочисто.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ЙОНГСТАВН, О.

Український День.

В неділю, 5. червня, наша українська громада відсвяткувала свій, уже 8-мий з черги Український День в однім з найкращих парків міста Йонгставну, т. зв. „Айдора парку". („Idora Park)". В нім відбувають свої Дні всі національності, що замешкують місто Йонгставн і його околиці. Цьогорічний наш День відбувся з великим моральним і матеріяльним успіхом завдяки щирій праці комітету під умілим проводом голови комітету, п. Івана Павловського. Передовсім сприяла гарна погода, яка сама вже манила людей до парку. Людей зійшлося багато. Програмою Українського Дня кермував почесний голова, місцевий адвокат Іван Гринько. Порядок програми відбувався так, як це було заповіджено у видрукованих на цей День книжечках, які кожний діставав при вступі до парку, де дівчата причіпляли відзнаки і роздавали книжечки. Найбільшою атракцією Дня був концерт місцевого хору Боян і вибір королевої Дня. На цю частину програми зійшлася велика сила народу до паркового театру. Підчас концерту складали привіти міські урядники й чужі гості. По концерті був вибір української королевої Дня. Вибраною була Парасевія Половіщак, а її дружками Юлія Половіщак і Стефанія Горак. По тім ішла дальше намічена комітетом спортова програма. Старші і діти приглядались до програми, а молодь забавлялась весело в салі до танців при звуках української музики. Так весело пройшов цілий день і додав усім, що брали в нім участь, запалу й охоти до дальшої праці і старання для спільного добра і слави українського народу.

Не менше гарний був і матеріяльний успіх цьогорічного Українського Дня. Загальний прихід виносив $621.33. Загальний розхід — $181.39. Чистий дохід виносить $439.94. Цю суму Комітет Українського Дня і делегати відділів федерації розділили на мітінгу в суботу, 11. червня, ось так: дар на церкву $139.94; на визвольну боротьбу $100, на просвіту на Лемківщині $50, на українських інвалідів у Львові $50; на Шпиталь ім. Митрополита Шептицького у Львові $50, на читальню Українського Дому в Гнїздичеві $25; на культурний город у Клівленді $10; на українсько - американську виставу в Ню Йорку $15. Гроші вислано через Обєднання на призначені цілі.

Комітет цьогорічного Українського Дня подає отсей звіт, стверджений контрольною комісією, в часописі до публичного відома. А заразом складає сердечну подяку всім добрим нашим українським людям з Йонгставну й з околиці за їх ласкаву участь і співпрацю в переведенні Українського Дня і наміченої комітетом програми.

За Комітет Українського Дня: адв. **Іван Гринько**, почесний голова; **Іван Павловський**, **Данько Петрик**, **Михайло Ярош**, члени Комітету; **Степан Мош**, **Михайло Ткачишин**, **Розалія Терлецька**, члени контрольної комісії.

ЯК У ДАВНЮ ДАВНИНУ В УКРАЇНІ ХОВАЛИ МЕРЦІВ.

Про те, як жили наші предки в найдавніших часах, знаємо м. і. з літописів грецьких (византійських) і арабських істориків. Дуже цікаві вістки подає арабський історик Ібн-Фалдан, який як посол багдадського каліфа подорожував на початку 10-го століття по Україні.

Він каже, що „русичі були ростом високі, принадні, русяві, гострого погляду. Носили короткі плащі, що причіплювали до одного плеча. Жінки носили на грудях металічну прикрасу з кільцем, на якому висів ніж, на шиї носили золоті та срібні ланцюги з дукачами. Любили також зелені намиста.

Дуже цікаве оповідання Ібн-Фалдана про похорони в Україні. Коли померлий був убогий, то його клали на невеличкий човен і зараз же спалювали. Інакше було, коли покійний був багач. Фалданові довелося бачити похорон одного знатного та заможного українця і ось як він оповідає про це. Насамперед мерця поклали в домовину і полишили його там на десять днів, а тимчасом стали все лагодити до похорону. Всю худобу померлого розділили на три частини: одну частину віддали родині покійника, другу визначили на одежу померлому, а третю на бенкет (цей обряд звався тризною). Кожний „русич", головною заможний, мав кілька жінок або любовниць і все якаебудь одна зпоміж них згоджувалась умерти разом із своїм паном, щоб також разом дістатися до раю. Цей рай уявляли собі як гарний сад.

В той день, як уже мав відбутися похорон, витягли з ріки човен померлого та уставили його на чотирьох стовпах. У човні застелили постелю з подушками, накрили її килимами та грецькою парчею (золототканою матерією). Потім того мерця вийняли з домовини й одягли його: надягли штани, чоботи, куртку та кафтан із грецької парчі з золотими ґудзиками, а на голову шапку парчеву, обшиту довкола соболевим футром. Тоді мерця посадили в човен і підперли подушками. Зараз же в човен поклали пахучих ростин, вина, овочів, собаку, розрізану на половину, по пару коней та волів, розрубаних на шматки, також зарізаного півня та курку. Поруч із померлим положили всю його зброю. Тоді стара баба, так званий „ангел смерти", привела в човен невільницю, що згодилась умерти разом із своїм паном. Стара при помочі кількох людей стала душити невільницю мотузом, а потім дорізала ножем. А щоб не було чути, як кричить невільниця, то ті люди, які стояли довкола човна, вдаряли по своїх щитах. Як це скінчилося, тоді найближчий свояк померлого підійшов до човна на задгузь і підпалив смолоскипом дрова, що були зложені під човном. Тоді вже й усі стали кидати під човен дрова та підпалювати їх. Дуже швидко все згоріло й остався лише попіл. На тому місці люди висипали могилу та поставили на ній стовп, а на стовпі написали імя померлого й імя руського князя.

Дорогоцінна памятка

Коли Галичина в 1772. р. дісталася під владу Австрії, на основі розпорядку цісаря Йосифа II. скасували там монастирі. Тоді то цей розпорядок відбився й на долі славного „Скита Манявського"*). Скитські черці розійшлися по світі, розкотилося багатство монастиря, притихла його слава, одначе не пропала память поміж українським населенням Підгіря. Поодинокі памятки того монастиря збереглись і досі по деяких церквах. Одною з важніших памяток того Скиту є безпереч̌но іконостас, що тепер зберігається в церкві в містечку Богородчанах.

Є переказ, що міщани містечка Богородчан купили той іконостас за 60 золотих польських від управи скитського монастиря. Це давній памятник, історичний з 17. століття, цінної мистецької різьбарської і малярської роботи у византійськім стилю. Виконання образів усього іконостаса, попередільованих стовпцями, гарно вирізьбленими у виноградне листя та грозна, показує роботу славного мистця.

24. вересня 1880 року переїздив граф Володимир Дідушицкі, консерватор історичних памяток, через Богородчани до Дори із французьким кореспондентом Тісо. Поступили до церкви, як верталися з Дори, Француз забажав іще раз оглянути славний іконостас. При тій нагоді кореспондент сказав:

„Колиб така дорогоцінність була у Франції, то там кожна дитина знала би про таку дорогу памятку оповісти, а ввесь освічений нарід складав би жертви на вдержання такої памятки".

*) Скит, недалеко села Маняви (7 км. на південь від Солотвини, 18 км. на захід від Надвірної) у дикому гірському ярі (сьогодні остались лише руїни). Побудували його 1611 р. православні черці василіяни. Це була наче філія славної Печерської Лаври в Києві. Була там одна з найбагатших книгарень у Галичині. Як у 1785 р. скасували Скит, черці перенеслися до Сучави. Останки бравы, вежі й мурів мають іще сліди фресків 7. … я відбувається в Скиті мальовничий відпуст. Повище села Маняви є високий водопад.

СПРОСТУВАННЯ

У рубриці „Посмертні вісті" в „Свободі" з 18. червня про смерть Степана Дячишина було написано: „Похорон відбувся з дому жалоби, 383 Ліон Евеню, до укр. греко-кат. церкви, а потім на цвинтар Успення Преч. Діви Марії".

Має бути: „до української православної церкви св. Дмитрія в Картерет, Ню Джерзі. Тіло поховано в Перт Амбою на Alpine Cemetery".

Пилип Маник,
секр. братства св. Василія, від. 168 У. Н. С.

З МУЗИКИ.

Наша хорова література поширюється. Недавно вийшла з друку (Жовква, нотодрукарня оо. василіян) і скоро піде в продаж **Літургія М. Гайворонського.** Як на першу пробу праці в церковній музиці, Літургія робить приємне й гарне враження. Музика не нервує слухача екстравагантностями, а обертається в колі звичних літургійних звучань. Гармонія проста і ясна, голосоведення легке. Діяпазон голосів не широкий: у межах голосу пересічного хорового співака. Настрій загальний спокійний і світлий. Ці якості роблять працю Гайворонського вигідною й доступною кожному, навіть невеликому хорові. Можна порадити нашим церковним хорам в Америці, які бажалиб обновити свій репертуар, скористати з нового й гарного надбання нашої церковної музики.

Зовнішній вигляд видання чепурний і гарний, коли не властиві жовківській нотодрукарні досадні помилки коректурні й недогляди (навіть у літургійному тексті!) які, очевидно, не мають дотичення до музики як такої, але дражнять око та псують імя друкарні. Добре ще, що цим разом їх менше, ніж часом бувало.

Олександер Кошиць.

Оцінили дарунок.

— Чи ваш син присилає вам часом із Бразилії якісь дарунки?

— Так. Минулого року післав нам папугу, але вона була така ликувата, що просто важко було її вкусити.

ІНДУСТРІЯЛЬНА ХАТНЯ ПРАЦЯ ЦЕ СУСПІЛЬНЕ ЛИХО

За новим законом про хатню працю, ухваленим стейтовим зоконодавством 1935 року, Департамент Праці стейту Ню Йорк щойно тепер заборонив індустріяльну хатню працю в індустріях штучних квітів і піря. Розпорядок видано на підставі того, що „заплати й інші умовини праці яких 5,000 хатніх робітників, занятих в індустрії підчас найбільшого сезону, шкідливо відбиваються на платі та інших умовинах праці 4,000 жінок, що працюють по заводах, і шкодять здоровлю і добробутові самих хатніх робітників".

З подібних причин Департамент Праці попередньо заборонив хатню працю в індустрії хлопячих убрань, а також у виробництві чоловічої одежі та нашийної ношi.

Останніми роками більша половина стейтів пропонувала приняти певні законні мірила для контролі фабричної праці, виконуваної в помешканнях робітників. У теперішнім часі деякі стейти забороняють хатню працю в індустріях убрань і тютюну, а також хатню продукцію провіянтів. Інші стейти вимагають реєстрації хатніх робітників і постійно відвідують їх мешкання, наглядаючи, щоби працю виконувано в санітарних обставинах.

Індустріяльна хатня праця дробить продукцію передаванням її до багатьох малих робітень, засоблених у примітивніші машини від тих, які можна подибати у великих індустріяльних заводах. У багатьох з тих хатніх робітень машина до шиття це головний прилад до виконування праці. Сталу хатню працю у деяких індустріях можна приписати застоєві їх технічного розвитку. Це, здається, є головною причиною хатньої продукції штучних квітів, забавок, дашків на лямпи, дешевої біжутерії, щіток, фартухів, домашньої ноші та дитячої одежі. Ткальні вироби продукували робітники по хатах до часу винаходу ткальних машин, котрі поклали кінець тому хатньому виробництву.

Жінки становлять велику більшість хатніх робітників. Кожний дослід індустріяльної хатньої праці, роблений федеральними економістами, виказує, що діти, пів-інваліди і старці також беруть участь у хатній продукції індустріяльних товарів. Подибано дітей молодецого віку, котрим забороняється правильну працю, що працювали довгими годинами, не зважаючи на шкоду свого здоровля і шкільної науки.

Хатня праця часто прибирає форму душної робітні, з надмірно низькою платою, довгими годинами і лихими умовинами праці. Реєстрація хатніх робітників, яку переводять деякі стейти, не має поводження, бо ця справа потребує урядової машини, що її мало стейтів мають, і тому багато тисяч тих робітників не мають дозволів на працю. Назагал суспільне лихо через індустріяльну хатню працю перевищає ті незначні благодаті, які дається жінкам, котрі шукають коротко годинної праці у власних помешканнях.

Недавні досліди хатньої праці в індустрії штучних квітів у Ню Йорку виказують, що цілі родини, що працюють вдома, діставали таку мізерну плату, що були приневолені шукати публичної допомоги. Половина з 538 родин хатньої праці заробила по несповна $6.91 того тижня, коли роблено досліди. Половина родин тільки з одним робітником заробляла менше як $5.20 тижнево. Пересічна плата на годину виносила по 16 центів.

Одна з найгірших прикмет хатньої праці це неусталені години. Фабрикант нераз передає певну скількість матеріялу одного дня пізно пополудні й домагається виконання роботи до наступного ранку. З 907 хатніх робітниць, що подали свої години праці, дві пяті частини працювали поза 10-тою годиною вночі, а одна пята частина працювала в неділю, так, як будного дня. Дитяча праця це звичайне явище серед родин хатніх робітників.

Стейт Ню Йорк, котрий веде перед у кампанії за знесення індустріяльної хатньої праці, робить заходи, щоб закон про асекурацію безробіття відносився теж до хатніх робітників. У тім стейті промисловці обовязані платити до безробітного фонду за своїх хатніх робітників таксамо, як за інших. Суди признають право нюйорських хатніх робітників до відшкодування на випадок тілесного ушкодження підчас наемної праці, і це право поширять на виплату бенефітів безробітнім хатнім робітникам.

ФЛІС.

УСТУПИВ З УРЯДУ, ДІСТАВ ВІДЗНАЧЕННЯ УНІВЕРСИТЕТУ.

Антоні Іден, бувший британський міністер заграничних справ, дістав недавно почесний титул доктора від університету в Кеймбриджу.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШИКАГО, ІЛЛ. Піврічні збори Тов. ім .Дм. Вітовського, від. 301, відбудуться в неділю, 3. липня, в год. 1. пополудні, в гали парохіяльній, 1944 N. Erie St. На цих зборах буде звіт контрольної комісії за минуле півріччя і також інші справи. Тому обовязком всіх членів є бути присутніми на цих зборах. Просимо привести з собою знайомих, так старших як дітей, щоби можна було їх вписати в члени У. Н. Союзу. — М. Горний, предс.; Н. Николишин, секр.

БЕТЛЕГЕМ, ПА. Збори Сестрицтва ім. Ольги Басарабової, від. 47., відбудуться в суботу, 2. липня, в 7. годині ввечір, у гали парохіяльній. Просимо, щоби всі прийшли. — Марія Рочук, предс.; Анастасія Паламар, кас.; Катерина Явна, секр

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64., відбудуться в суботу, 2. липня, в годині 7. ввечір, у Saint Boniface Hall, 345 Main St. — Петро Криловський, предс.; Іван Бурнас, секр.; Сергій Вінярський, кас.; Стефан Сосовський, рек. секр.

WILKES-BARRE, PA. St. John the Baptist Society, Branch 223, will hold their monthly meeting on Sunday, July 3. We want all members to be present at this meeting because there are some important subjects to discuss. The meeting will be held in the St. Peter & Paul Church hall right after mass. — Daniel Cieply, Asistant Rec. Secr.

ЧЕСТЕР, ПА. Піврічний мітінг Тов. Запорозька Січ, від. 388., відбудеться в неділю, 3. липня, в годині 2. пополудні, в гали при 4-тій і Ворд стр. Комітет просить, щоб всі члени прийшли на мітінг, бо є важні справи до полагодження. Перше буде касове справоздання за півроку і контрольори дадуть свій звіт за півроку. Другою ва ною справою до обговорення є Світова Вистава в Ню Йорку, що відбудеться в наступнім році: як нам до тої справи долучитися і разом з іншими себе оподаткувати, якщо ми хочемо щось перед людьми показати? Отож приходіть усі! Вирівняйте свої залеглі вкладки, бо в противнім разі будете суспендовані, Братська каса не має грошей платити за вас до Союзу. Як хто не прийде на цей мітінг без причини, то мусить заплатити 50 кари, а урядник 1 дол. — Петро Гливяк, предс.; Йосиф Брингілевич, секр.; Іван Михальчевич, кас.

PROTEST AGAINST SOVIETS

The President
of the United States
of America,
Washington, D. C.

Dear Sir:—

Ukrainian-Americans of Southern California assembled in a representative meeting, have this day, the 19th of June 1938, passed unanimously the following resolution:

„Whereas, on May 23-rd 1938, in Rotterdam, Netherlands, Colonel Eugene Konovaletz, Chief of the Organization of Ukrainian Nationalists, has been assassinated by the agents of the Union of the Socialist Soviet Republics; and

„2) Whereas the Organization of Ukrainian Nationalists' aim is to regain freedom for the 45 million Ukrainians now living in oppression under four different hostile States; and

„3) Whereas Ukrainian-Americans not only sympathize with Ukrainian national aspirations, but feel that peace of the World cannot be established so long as Ukrainian people are enslaved; and

„4) Whereas the government of the United States of America has recognized the government of the Union of the Socialist Soviet Republics as one of the members of the Comity of Nations, Now therefor it is resolved:

„Ukrainian-American of Southern California brand the above mentioned dastardly act of the Ally of the United States of America as an international crime and call upon you, dear Sir, to lodge a strong protest against this international crime with the representatives of the Union of the Socialist Soviet Republics."

Very respectfully,
Ivan Orlyk, Secretary.

Ivan Petrushevych,
Chairman of the Historical
Section of the Ukrainian
Club of Los Angeles.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

МОНАКА, ПА.

На Народній Дім у Кривичах.

Комітет будови Народнього Дому села Кривичі вислав відозву до односельчан, що живуть у Злучених Державах, з просьбою допомогти рідному селу мати в себе рідну хату. Читальня „Просвіти" і комітет будови Народнього Дому вислали лісту до гром. Івана Кучинського з просьбою збірки. Збіркою занялися Василь Маціринський і Іван Кучинський. Жертвували по $5: В. Маціринський, І. Кучинський, Г. Шабатура і В. Шабатура.

ТАРЗАН ПІД ВОГНЕМ.

Уживаючи тих метод, яких вивчив їх Тарзан, Дик і Док тихенько і без великого напруження слідкували за гуртом дикунів. Док навіть був дуже задоволений з тих переговорів. Він був гордий на себе і свого товариша. Хоч як було небезпечно говорити, то він всетаки висказав таку думку: „Дик, ми тепер справжні близнята Тарзана. В школі всі хлопці завидували б нам".

Дик тільки застогнав. Бо він саме тепер бачив найменше причин у їхньому положенні до якоїнебудь зависти. Коли хто мав комунебудь завидувати, то це вони тим хлопцям у школі, які були в повній безпеці. Та він цього в голос не виговорював, бо не хотів наражатися на кпини свого товариша. Тому він мовчав і тільки, постогнуючи, потакував.

Після кілька-годинної мандрівки гурт дикунів зупинивсь і почав отаборюватися. Дикуни люблять отаборюватися недалеко води. Тому і цей гурт підібрав не погане місце недалеко річки і почав готовитися до нічлігу. Одні з дикунів кинулися за патиками і почали звязувати колибу. Хлопці заховалися в галузі дерев і пильно за всім стежили.

Та передівсім їх найбільше цікавила доля Івонни. Вони стежили за кожним її рухом, надіючись у серці, що може вона відійде на хвилю в ліс. Та за нею пильно стежили дикуни і не спускали її ні на крок з ока. „Ось ми тут, тільки кілька кроків від дівчини, а не можемо її врятувати", промовив знеохочено Дик. „Потерпи трохи; якось ми дамо собі раду", потішав Док.